

ปรากฏเรื่อง

แง่คิดบางประการ

เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

สุชีโว ภิกขุ วัดกันมาตุยาราม

แสดงแก่ภิกษุบวชใหม่ ณ วัดเทพศิรินทราวาส

พ.ศ. ๒๔๙๒

พิมพ์เนื่องในงานอาปนกิจศพ

คุณพ่อสงวน พันธุ์สนิท

ณ อาปนสถาน วัดหนองแขม อ.หนองแขม จ.ธนบุรี

๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๘

หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ฯลฯ

เลขที่ ๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐ เลขที่ ๑๒๓๔๕๖๗๘๙๐

๒๕๒๕

๖๐ ๙๐๑๖๗๐๐๗ ๙๐๐๑๐๑๒/๑๗๗.

ปาฐกถาเรื่อง

แง่คิดบางประการ

เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

สุชีโว ภิกขุ วัดกันมาตุยาราม

แสดงแก่ภิกษุบวชใหม่ ณ วัดเทพศิรินทราวาส

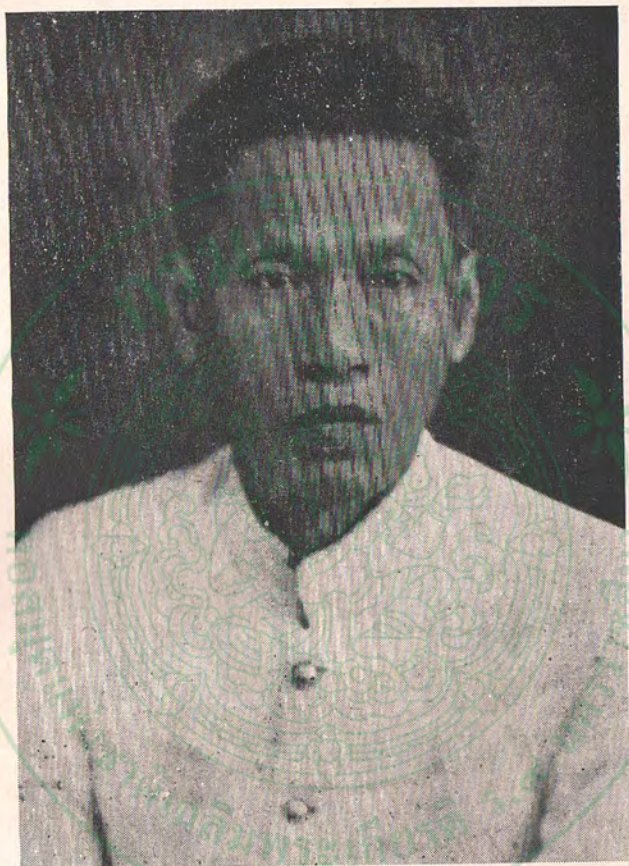
พ.ศ. ๒๔๕๒

พิมพ์เนื่องในงานฉาปนกิจศพ

คุณพ่อสงวน พันธุ์สนิท

ณ ฉาปนสถาน วัดหนองแขม อ.หนองแขม จ.ธนบุรี

๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๘

พ่อสงวน พันธุ์สนิท

ชาตะ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๒๔

มรณะ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๕

คำนำ

คุณสำเร็จ พันธุ์สนิท แห่ง ร.ร. เพาะช่าง พระนคร
ได้มาแจ้งว่า จักพิมพ์หนังสือแจกเป็นที่ระลึกในงานศพ
ขอให้เขียนเรื่องย่อ ๆ เกี่ยวกับนายสงวน พันธุ์สนิท
ผู้บิดา ซึ่งวายชนม์ไปแล้ว และกำหนดการณาปนกิจ
ณ เมรุวัดหนองแขม อำเภอหนองแขม จังหวัดธนบุรี
วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๐๘

ความจริง ข้าพเจ้าก็ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับ
ท่านผู้วายชนม์มากนัก ทราบพอเลา ๆ ว่า นายสงวน
พันธุ์สนิท นั้น เป็นผู้มีความมานะอดทน ขยันหมั่นเพียร
ทำมาหาเลี้ยงชีพโดยสุจริต ดำเนินชีวิตต่อสู้กับอุปสรรค
นานาประการ เองคนเดียว เริ่มประกอบอาชีพด้วยการ
เข่านาทำ ต่อมาได้ประกอบการค้าเกี่ยวกับอุปกรณ์
ทำนาและอื่น ๆ จนสามารถสร้างหลักฐาน บ้านช่อง
ที่ดินเป็นของตนเอง เป็นที่รู้จักของประชาชน ในท้อง
ถื่นนั้นและท้องถื่นอื่น ๆ นับว่าท่านเป็นผู้สามารถ

สร้างตัวให้ก้าวหน้า ควรแก่การสรรเสริญผู้หนึ่ง

ด้านพระศาสนา ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิก เมื่อมี
อายุกาลพอสมควร ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ใน
พระบวรพุทธศาสนา ปฏิบัติศาสนกิจตามกำลังความ
สามารถ ภายหลังจากลาสิกขาแล้ว ได้มีครอบครัว มี
บุตรธิดาปรากฏอยู่ขณะนั้น ๘ คน คือ -

๑. นายตำรวจ พันธรัตน์
๒. นายอำเภอ พันธรัตน์
๓. นางลมุล ลาภไพบูลย์
๔. นายตำรวจ พันธรัตน์
๕. นายลำเนียง พันธรัตน์
๖. นายลำเกา พันธรัตน์
๗. พ.ต. ปิยะพันธ์ พันธรัตน์
๘. นายลำเรง พันธรัตน์

นับแต่มีครอบครัวแล้ว ภารกิจรับผิดชอบมาก
เช่นตามลำดับ ท่านก็ได้กระทำหน้าที่นั้น ๆ ให้สำเร็จ

ลู่ลวงด้วยดีตลอดมา เป็นต้นว่า อนุเคราะห์ ส่งเคราะห์
 ลุด คนในปกครอง ให้ได้รับความอบอุ่น สุขสบาย พอ
 สัมควรแก่ฐานะ

ด้านการศึกษา ทราบว่า ท่านสนใจและเห็นการณ์
 ไกล ถึงว่าท่านจะได้รับการศึกษาน้อย เพราะสมัยนั้น
 การศึกษายังไม่เจริญแพร่หลาย แต่ได้พยายามสนับสนุน
 ส่งเสริมบุตรธิดาทุกคน ให้ได้รับการศึกษาที่ดีที่สุด
 เท่าที่สติปัญญาความสามารถจะอำนวยให้ นอกจากนี้
 ท่านยังเห็นความสำคัญของการศึกษาของชาติ จึงได้ร่วม
 เป็นกรรมการหาเงินสร้างโรงเรียนวัดหนองแขมด้วย

แม้การกุศลอื่น ๆ ท่านก็ได้ช่วยเหลือตามกำลังสติ
 ปัญญาและฐานะ นับว่า ท่านได้บำเพ็ญประโยชน์ตน
 และประโยชน์ท่านด้วยดี ตามนิยมประเพณี ทุกประการ

สังขารร่างกายมีเกิดแล้ว ก็ม่อนแปรปรวนเปลี่ยน
 แปลงเสื่อมสลายแตกดับเป็นที่สุด ความดีหรือความชั่ว
 เท่านั้น ที่คงเหลือปรากฏอยู่ในโลก สัมเด็จพระ

พระปรมาภิไธยในรศ ทรงพระนิพนธ์ไว้ว่า

พฤษภาศร

อิกกุญชรอันปลดปลง

โททนต์เส่นกง

สำคัญหมายในกายมี

นรชาติวางวาย

มลายล้นทงอนทรย์

สถิตทั่วแต่ชีวิต

ประดับไว้ในโลกา

ขออนุโมทนาในกุศลกรรม

ที่บุตรธิดาได้บำเพ็ญ

ด้วยกตัญญูกตเวทิตาธรรม

โดยตั้งใจอุทิศส่วนกุศล

นั้นๆ ส่งไปให้แด่ นายสงวน พันธุ์สินธุ์บิดา ขอ

ผลานิสงส์ จงสัมฤทธิ์ผลสมเจตนา ของเจ้าภาพ

ทุกประการ.

พระธีรสารมุนี

วัดอัปสรสวรรค์

ภาษีเจริญ ธนบุรี

๒๕ มีนาคม ๒๕๐๘

ข้าฯ ขอกล่าวถ้อยสุดดี

คุณบุพพการี

หลายหลากเหลือณคนนา

ผู้สอนคนบิดา

ซึ่งเลี้ยงลูกมา

ด้วยความเหนื่อยยากพากเพียร

ให้การศึกษาเล่าเรียน

คำนวณวาทเขียน

เป็นเครื่องเลี้ยงชีพจนชรา

เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา

อบรมจริยา

ศีลธรรมในทางดีงาม

สั่งใต้อกุศลเลวทราม

พ้อคอยห้ามปราม

ตักเตือนเลวทักท้วงไว้

ปกป้องคุ้มครองผองภัย

ถึงชั่วใดใด

มิให้กลาญลายบิดา

พระคุณปกเกล้าเกล้า

ยังดินนาฟ้า

สดหาใดเทียบเทียมทัน

ขอเดชกุศลกรรมอัน

ลูกร่วมใจกัน

บำเพ็ญปฏิบัติด้วยดี

จ

โดยกตัญญูกตเวที

จงนำวิถี

วิญญาณพ่อสู่สรวงสวรรค์

เสวยสุขเนาพิมานเทวัญ

ตราบจันตน์กั-

ปาวสานนิรันตรเทอญ.

ปาฐกถาเรื่อง

แง่คิดบางประการ

เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

สุชีโว ภิกขุ วัดกันมาตุยาราม

แสดงแก่ภิกษุบวชใหม่ ณ วัดเทพศิรินทราวาส

๘ กันยายน ๒๔๙๒

ออกมณูญโณ ภิกขุ บันทึกจากเส้นลวด

เรื่องที่จะกล่าวต่อไปนี้ มีทั้งแง่คิดทางพระ
วินัยและทางธรรม แต่จะกล่าวถึงแง่คิดทาง
พระวินัยก่อน.

การไม่เป็นทาสของเงิน

จำเดิมแต่วันแรก ที่ภิกษุเข้ามาอุปสมบทในพระ

พุทธศาสตร์ พระอุปัชฌายะก็จะบอกอนุศาสน์ เป็น
 การเตือนใจให้รู้ว่า หลักสำคัญๆ ในพระพุทธศาสนา
 มีอะไรบ้าง เช่นข้อที่ห้าด้วยนิตถ์ & เราจะได้แง่คิดที่
 ชัดให้เห็นว่า ความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ คือการเพียร
 บิณฑบาตการนั่งห่มผ้าพระนิตถ์เก็บศกเอามาปะติดปะต่อ
 กันเข้าเป็นจตุร การอยู่โคนไม้ ในเมื่อไม่มีที่อยู่อะดิ
 กว้านั้น และการฉนยาแก่โรคที่เป็นภัยของด้วยน้ำมูตร
 เน่า ข้อเตือนใจเหล่านี้จะทำให้เราได้คิดว่า พระพุทธ-
 เจ้าซึ่งเป็นพระบรมศาสดาของเราทั้งหลายนั้น ทรงตั้ง
 ศาสนานานจนอย่างที่ทำให้ชาวโลกเป็นตัวอย่างว่า โดย
 ไม่ต้องอาศัยเงินทองอะไรเลย ก็ทำงานชั้นใหญ่ๆ ได้
 ดำรง คือถ้าเราพิจารณาเหตุความกิดนึกของชาวโลก
 แล้ว จะเห็นได้ว่า ชาวโลกนั้นถ้าจะทำการสิ่งใดใหญ่
 โต ปัญหาเรื่องแรกก็คือเรื่องเงิน เมื่อพระพุทธเจ้า
 ซึ่งเป็นพระบรมศาสดาของเราทั้งหลาย กลับมาปฏิบัติ
 ไปเสียทางหนึ่งว่า แม้ไม่ต้องอาศัยเงินก็ทำอะไรใหญ่

โทได้สำเร็จเช่นนี้ จึงนับว่าเป็นเครื่องปลอบใจหรือให้
 ความอุ่นใจแก่เราทั้งหลายผู้กระทำการสำคัญอะไรก็ตาม
 ในวันหน้าว่า เราอาจจะดูตัวอย่างพระศาสดาของเรา
 ทั้งหลายได้ว่า ทรงกระทำการกิจการอันสำคัญโดยไม่ต้อง
 ยอมอ่อนน้อมแก่อำนาจของเงินอย่างไรเลย เราจะ
 เห็นว่า เบื้องแรกที่เสด็จออกบวรพชาที่ทรงสดะถึงที่มี
 คำทูลอย่าง ปราดำทราชาวัง ทวพยัตินเงินทอง ตลอดจน
 จนพระโอรสและชายา ก็อุปจะเรียกได้ว่ามีแต่อย่าง
 กับผ้าห่มอย่างธรรมดา เมื่อมาตั้งศาลนาชนแล้วด้วย
 อาศัยทวพยภายใน กล่าวคือคุณธรรม ก็ด้ามารจะ
 ประดิษฐานพระพุทธศาสดาชนใดจวบจนบัดนี้เกินกว่า
 ๒,๕๐๐ ปี คือนับทางเวดาทยงทรงพระชนมอยู่ด้วย
 วัตถุอาวรามที่เป็นผลของการตั้งถือนของ พระพุทธเจ้า
 ที่ภิกษุทั้งหลายได้มาอาศัยอยู่และได้ใช้เงินทุนก่อสร้าง
 เป็นอันมากนั้น ถ้าเราย้อนไประลึกถึงเหตุการณ์ใน
 อดีตแล้ว เราก็จะเห็นว่าเริ่มต้นด้วยไม่ต้องใช้เงินสัก

ต่างก็แดงเคียว นี่เป็นแง่คิดอันหนึ่งว่า ถ้าเรามีคุณ-
กรรมภายในที่เรียกว่า “อริยทรัพย์” แล้ว เราจะไม่
ต้องก้มศีรษะให้แก่อำนาจเงิน. นอกจากสอนให้ผู้ที่
เข้ามาบวชไม่เป็นที่หาของเงินแล้ว การดำเนินงานทุก
อย่างก็เบนไปเพื่อป้องกันไม่ให้พระตกเป็นทาสของเงิน
ด้วย เช่นว่าถ้าหิบบเงินหิบบทองก็ปรับอาบัติ นี่ก็
แสดงให้เห็นว่า พระองค์ได้ปฏิบัติความกตัญญูของ
ชาวโลกได้ดั่งเร็ก และทำให้ดูเป็นตัวอย่าง.

ความเข้มแข็งอดทน

การที่พระอุปสมัชชาจะสอนเรื่องนี้สำคัญ ๔ ก็เท่ากับ
เป็นการข้อมความเข้าใจว่า ถ้าเราจะเข้ามาบวชใน
พระพุทธศาสนา เราจะมีอดทน พอดที่จะรับปฏิบัติ
ตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้หรือไม่ เพราะเมื่อ
เข้ามาสู่พระธรรมวินัยแล้ว ความเป็นอยู่ที่เคยมาแต่
กาดก่อนจะต้องดัดละทิ้ง ถ้าเรามีความเป็นอยู่อย่าง
ปอน ๆ ได้ คือว่าเอาแต่เพียงพอยังชีวิตให้เป็นไป ดัด

ความหิวหยาบๆ เพื่อจะได้ อาหารที่จะบริโภคก็พอจะรับ
 ความหิว บางทีก็บรรเทาบ้างก็อดอยาก เครื่องนุ่งห่ม
 ก็ไม่ต้องมากมาย หรือไม่ต้องกังวลว่าจะต้องเป็นผา
 ทมราคาแพง เกือบที่เขาทั้งหลายที่โหดมาเข้มาปะใช้เอา
 ก็ได้ และถ้าไม่หิวอดอยาก แม้ใครไม่เร่ร่อนมาจะอยู่
 ได้ไหม? และอย่างอื่นไม่มี มีแต่ขาดด้วยน้ำมด
 เน่า ซึ่งก็เคยมีบางท่านได้กล่าวไว้แล้วว่า ปัจจุบัน
 วิทยาศาสตร์ได้ค้นพบว่า น้ำมดนี้เป็นประโยชน์ใน
 ฐานะเป็น Anti-biotic หรือที่ใช้เป็นศัพท์ว่า ปฏิ-
 ชีวนะ คือต่อต้านทำลายเชื้อจุลินทรีย์บางชนิดที่เป็น
 โทษ อย่างนั้นเราพอจะรับได้ไหม เมื่อหายากันดังนี้
 อย่างอื่นไม่ได้ ถ้าเราปลงใจว่าแม้ความเป็นอยู่อย่าง
 ปอนๆ เราก็สามารถจะทนได้แล้ว ก็เป็นอันร่วมทาง
 กันไปได้ นี่ก็แปลว่าพระพุทธศาสนาได้มาช่วยความ
 เข้าใจกับเราไว้เช่นหนึ่งว่า ถ้าเข้ามาแล้วเราจะต้องเป็น
 คนเข้มแข็งอดทน เราจะไม้อ่อนแอกลัวแดดกลัวฝน

จะเป็นอยู่ได้อย่างง่าย ๆ เป็นการฝึกจิตใจของเราให้
 เข้มแข็งขึ้น ความเป็นผู้มั่งคั่งจิตใจเข้มแข็งนั้น เป็นทาง
 ปราบปรามยังนัก เพราะถ้าแม้ร่างกายเราจะอ่อนแอ
 แต่จิตใจจิตใจเราเข้มแข็ง ไม่ยอมเป็นคนที่แพ้อัด
 คัดฝน หรือต่อตมอยู่เนืองนิตย์แล้ว การงานทั้งปวง
 ก็จะเป็นผลสำเร็จได้โดยง่าย นิสัยชอบคิดออกข้อหนึ่ง ที่
 ทางพระพุทธศาสนามาช่วยให้เราตายเป็นคนเข้มแข็ง
 ขึ้น ความจริงในเรื่องความเป็นผู้เข้มแข็งอดทนนั้นมอง
 ในแง่หนึ่งก็รู้สึกได้ว่า ไม่จำเป็นอะไรนัก แต่ถ้ามองอีก
 แง่หนึ่งจะเห็นว่า เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์อย่างยิ่ง
 เพราะว่าเราเกิดมาเราจะต้องเผชิญกับอุปสรรคนานาชนิด
 ถ้าเราขาดความเข้มแข็งอดทนเสียแล้ว เราควรจะทำ
 งานชิ้นใหญ่ ๆ ใด ๆ สำเร็จในชีวิต เราก็จะตายเป็น
 คนจับจืดทำอะไรไม่สำเร็จเลย และพระพุทธเจ้าก็ทรง
 เป็นตัวอย่างที่ดีอก ทรงเป็นกษัตริย์ผู้มาดชาติ เคย
 อยู่ในปราสาทราชวังเป็นผาสุก มีคนรับใช้อย่างพร้อม

พริ้ง จะไปทางไหนก็ได้ดีไปด้วยยานพาหนะ แต่ทรง
 ด้ระดังเหต่านเศีย มาบุกป่าฝ่าหนาม เป็นอยู่อย่าง
 ง่าย ๆ ในยามหิมะตกหนัก บางครั้งก็ประทับนั่ง ณ
 โคนต้นไม้ห่มจีวรคลุมพระเศียร โดยไม่คำนึงถึงความ
 หนาวของอากาศ นักแปลว่า ถ้าเราปรับปรุงจิตใจให้
 เข้มแข็งพอแล้ว ความยากลำบากทางกาย ก็จะไม่มา
 เป็นอุปสรรคแก่กิจการที่สำคัญ ๆ อะไรเลย.

เรื่องเตียวทิมองใต้หัตถาแบ

แต่ต่อไปอีกในพระฉินยันั้น ถ้าเราจะพิจารณาแล้ว
 ก็เห็นว่า เป็นเครื่องระงับความโงก ความโกรธ
 ความหลงระเหิดรุนแรงลงมาจนถึงชนิดเบา การที่นำ
 เขาปัญหาเรื่องความโงก ความโกรธ ความหลงมา
 พูดนี้ รู้ดีว่าเป็นเรื่องหน้าปากคอ แต่ก็อาจจะเกิด
 ปัญหาถึงสองประการ เพราะถ้าพระเทศน์ที่ไว้ก็ให้ตะ
 โงก โกรธ หลง จนกระทั่งดูเหมือนเด็ก ๆ ก็จะมี ที่
 จำทำให้เกิดปัญหาสองประการนั้นก็คือว่า ทำไมพระ

เทศน์จึงพูดแต่เรื่องโศก โกรธ หดง ดูเป็นปัญหาย่ำๆ
ก็เอามาพูดแล้วพูดเล่า นำเมื่อนำรำคาญนี้ประการหนึ่ง
อีกประการหนึ่ง บางคนก็คิดไปว่า โศก โกรธ หดง
นี้เป็นเรื่องของคนสำคัญ หรือของมหาบุรุษเพียงไม่
ก็คนที่จะจะได้ ก็เมื่อเป็นเรื่องของมหาบุรุษแล้ว เรา
จะมาพูดกันทำไม คือถ้าพิจารณาแล้วก็น้อยคนเหลือ
เกินที่จะจะโศก โกรธ หดงได้ จนกระทั่งมีผู้พูดว่า
พระพุทธศาสดานี้เหมาะที่จะเป็นเรื่องพูดเล่นกันมากกว่า
คล้าย ๆ กับว่าปฏิบัติตามไม่ไหวถึงเกินไป การพูด
เรื่องโศก โกรธ หดง อาจทำให้เกิดข้อคิดขึ้น ๒ ประการ
ดังนี้.

ในประการแรกที่ว่า เป็นเรื่องง่าย ๆ เราจะมาพูดกัน
ทำไม แม้เด็ก ๆ ก็ดูเหมือนจะรู้ อันนี้แหละเมื่อคิดดู
ให้ดีแล้วเรากลับจะเถอได้พระพุทธเจ้ายังชวนว่า ทรง
นำเรื่องง่าย ๆ ที่ดูเหมือนเด็ก ๆ ก็จะมีรู้แหละมาสอน
แสดงว่าพระพุทธศาสดานี้มิใช่ดึกดำบรรพ์อะไร ที่จะ

เกินวิสัยสามัญชนจะรู้ได้ พระพุทธเจ้าก็ทรงสอนเรื่อง
ง่าย ๆ ให้เราปฏิบัติตามนี้เอง แต่เพราะเหตุว่ามนุษย์
เรามันนิสัยย้อยอย่างหนึ่ง คือ ไม่ชอบเป็นทาส มนุษย์มี
ใจสูง ชอบความเป็นอิสระ เมื่อมีของต่ำ ๆ คือ โลก
โกธรหงอนมาผูกพัน มาบังคับบัญชาเรา มาทำให้เรา
เป็นทาส เพราะฉะนั้น ถ้าจะสอนให้มนุษย์ทำการสิ่งใด
สิ่งหนึ่ง ให้ถูกแก่นิสัยที่แท้จริงของมนุษย์ผู้มีใจสูง
ก็คือ สอนให้มนุษย์ต่อสู้กับสิ่งต่ำ ๆ ที่มาทำให้ตนเป็น
ทาส หรือสอนให้หลุดพ้นจากความเป็นทาสนั่นเอง ก็
เมื่อเรายังเป็นทาสของสิ่งต่ำ ๆ ที่ใคร ๆ ครอบงำ ยัง
ไม่เป็นการล้มคดหรือหัก หรือ ที่จะต่อสู้ให้หลุดพ้นจาก
ความเป็นทาส.

ประการที่สอง ถ้าเราคิดว่าการละโลก โกรธ หง
เป็นเรื่องยาก เป็นเรื่องของมหาบุรุษ เราก็ได้ถาม
พระพุทธเจ้าได้อีกว่า ที่สอนนั้นถูกแล้ว เพราะทุก
คนไม่มีใครคิดจะเป็นคนที่ถอยหลังเป็น คนตัวซ้ำเลย ถ้า

เราสำรวจตรวจสอบจุดประสงค์อันใหญ่ยิ่งของทุกๆ
 คนแล้ว ดูเหมือนจะมีจุดหมายเป็นมหาบุรุษกันทั้งนั้น
 ดั่งมติว่าเราจะเรียกขานนามาตามว่า ความประสงค์
 ยิ่งใหญ่ในชีวิตนั้นต้องการอย่างไร? ชาวนาคงจะตอบ
 ว่า อยากจะเป็นเศรษฐีและไม่ต้องทำนา อยากจะมี
 เงินทอง เรียกกันเรียนมาตาม นักเรียนคงจะตอบว่า
 อยากจะเรียนดำเร่ชันสูงที่สุด อยากจะเป็นนักปราชญ์
 หรือเรียกนักปราชญ์มาตามนักปราชญ์ก็คงจะไม่พอใจ
 ความร่ำรวยนั้นอยู่ ก็คงจะคิดอะไรต่อไปอีก แปลว่า
 ทุกๆ คนล้วนแต่ไม่พอใจความเป็นอยู่เดิม ต่างตะเกียก
 ตะกายที่จะขลุ่จุดหมายอันสูงด้วยกันทั้งนั้น หรือคนที่
 เป็นข้าราชการผู้น้อย ก็ปรารถนาที่จะเป็นข้าราชการผู้
 ใหญ่ นี่ก็แปลว่านิสัยจิตใจของบุคคลทุกคนต่าง
 ปรารถนาที่จะขลุ่ฐานะอันสูงทั้งนั้น ก็เมื่อพระพุทธเจ้า
 นำเรื่องตะไถ โกรธ หดง ซึ่งถ้าจะถือว่าเป็นเรื่องสูง
 มาสอน ก็ถือว่าสอนถูกกับจิตใจของคนทุกคนอยู่แล้ว

เพราะคนทุกคนก็ปรารถนาจะขึ้นสูงอยู่แล้ว จึงนำเรื่อง
สูง ๆ มาสอนเพื่อให้เหมาะแก่นิสัยใจคอ ที่แท้จริงของ
บุคคลทุกคน ฉะนั้นการสอนให้ตะโลภ โกรธ หลง
ใครจะว่าเป็นเรื่องต่ำ เราก็ได้มีพระพุทธเจ้าได้
หรือจะว่าเป็นเรื่องสูง เราก็ได้มีได้อีก เพราะว่า
พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เหมาะแก่คนทุก ๆ คนจริง ๆ.

เครื่องแก้โลภโกรธหลง

ท่านเราจะเห็นได้ว่า ที่พระพุทธเจ้าสอนให้ตะโลภ
โกรธ หลงอย่างหยาบด้วยบัญญัติพระวินัยไว้นั้น เป็น
การฝึกหัดนิสัยใจคอของผู้เข้ามาบวชเป็นอย่างดีเพียง
ไร โลภอย่างหยาบทำให้โกงผู้อื่น หรือตักของผู้อื่น
เป็นอันห้ามไว้แล้ว หรือว่าเบียดเบียนผู้อื่น ไม่ถึงกับ
โกงใคร ไม่ตักของ ๆ ใคร แต่ว่าไปแสดงอาการมัก
ได้จนเกินไป ขอบของต่อคคลุสัถ์ที่ไม่ใช่ญาติไม่ใช่
ปวารณา หรือเป็นคนเลียงยากจู้ ขอดังนั้นดังนี้ ก็
ปรับอบคิไว้หมด แปลว่าให้เราเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ

อย่าแสดงอาการใด ๆ ที่สื่อความเป็นผู้โง่ออกมา เขา
 เตรียมใจไว้หลาย ๆ เจ้าของด้วยกัน ไปพูดให้เขา
 รวมทุนกันขอจรรยาเดียว แต่ว่าให้มราคาแพงกว่า
 มเหตผาดกว่า อย่างนี้แสดงความเป็นผู้โง่ พระ
 พุทธเจ้าก็มาสอนให้เราระวังอาการเช่นนั้นเสีย นึก
 ก็ระหยาประโยชน์ได้จากพระวินัยอีก หรือการที่สอนให้
 ระวังความโกรธ ก็ป้องกันแต่ความโกรธอย่าง
 หยาบที่สุดถึงเป็นเหตุให้ฆ่าคน จนกระทั่งทรงลงมา
 เป็นเหตุประทุษร้ายร่างกาย หรือเบียดฉวยาหายบคาย
 ออกมา ก็ห้ามไว้หมด หรือป้องกันความหลง ก็
 เห็นได้ว่าในพระวินัยนี้ มีบทปรับอาบัติชนิดที่ไม่ยอม
 ให้ภิกษุแก้ตัวว่าอันฉันผิด หรือว่าบางทีตนรู้เข้าไ
 อย่างว่าเข้าใจผิดว่าเป็นนา แต่ถ้ามองดำคอเข้าไป
 แล้วแม้เข้าใจผิดจริง ๆ ก็ไม่ยอมให้แก้ตัวเช่นนั้น คง
 ปรับอาบัติซึ่งได้แก่อาบัติพวกอกิตตะกะ เป็นเครื่องป้องกัน
 กันความหลง แต่ยังไม่ป้องกันความหลงชนิดที่ย่อเกิน

เป็นคราว ๆ แบบคลุกหัดดี เช่นว่านิยมใช้ก็ต้องเข้มที่ทำ
ด้วยงา เป็นเรื่องชวนให้คิดอยู่ในเครื่องใช้ไม่ล่อย
เหล่านักแสดงให้เห็นว่า ท่านช่วยป้องกันเราจากโทษ
ทั้งทออย่างหยาบแฉะอย่างกลาง ๆ ที่ถ้าชุมชนจะพึง
ระวังภัยหรือคิดได้.

สมบัติผู้ดี

และอีกประการหนึ่งก็คือในพระวินัย เป็นที่ชม
หรือแต่งตั้งผู้ที่เขาบวชให้เป็นผู้ดีออกไป ชนหนึ่ง
สำคัญมาก สมบัติผู้ดีมีอยู่ในบริบูรณ์ในพระวินัย มารยาท
ในการเข้าบ้าน ในการไม่หวั่นแฉะเลี้ยงดังเกินไป
ในการไม่พูดดังเลี้ยงเข็ดอึ้ง ในการนุ่งห่มให้เรียบร้อย
มารยาทในการบริโภคอาหาร จะบริโภคอย่างไรจึง
จะนับว่าเป็นผู้ดี ก็มีสอนไว้หมดในเลขาวิัตต ถ้าเรา
จะมาสืบสวนหาตำรารับตำราสมบัติผู้ดีเดิมใดหรือฉบับ
ใดที่นับว่าเก่าแก่ที่สุดในโลก ก็ดูเหมือนจะต้องยกให้
ว่า พระพุทธเจ้าของเราได้ทรงสั่งสอนหรือวางแบบ

แผนแห่งสมบัติผู้ใด จำเดิมแต่กาดที่พระองค์ตั้งสอน
 พระพุทธศาสดา ประดิษฐานตั้งมณฑลถนนขึ้น ที่การ
 ที่พระพุทธศาสดาได้มาช่วยผลิตผู้ให้ออกไป สัมมติ
 ว่าใครจะบวชอยู่ตลอดไปไม่ได้จะดีไป และถ้าได้นำ
 คุณสมบัติต่าง ๆ ที่ทางพระวินัยอบรมไว้ให้ไปใช้ก็ไม่ใช่
 เป็นการติดอกหรือ ที่โลกได้รับผู้ดีมีสาระเท่าไร ๆ ที่
 พระพุทธศาสดาผลิตออกไปให้ เมื่อเราได้แก่งัดว่า
 พระพุทธศาสดาได้มาช่วยตนแต่ง อริยาสัยใจคอ อย่าง
 ตะเยียดผู้คนที่ดีดทุกแห่งทุกมุมตลอดจนให้เป็นผู้ดีเช่น
 และถ้าเรานำไปใช้ก็จะเป็นผู้หนาเคาพบบอก เราจึง
 เห็นได้ว่าพระวินัย ได้ให้ประโยชน์แก่เราอย่างไพศาล
 เพียงไร หรือความเป็นผู้หนาใจเป็นลูกผู้ชายอื่น ๆ
 เช่นว่าการไม่แก่งัดหาความ ได้ความคนอื่นโดยไม่เป็น
 จริ่ง เช่นใจที่อ้าบตไม่มุ่มด ทางพระพุทธศาสดาก็
 ดอนไว้เป็นอย่างดี ให้เราเป็นคนรู้จักทะนุถนอมแก้ตัวเอง
 ในการที่จะประทุษร้ายคนโดยวิธีที่เดาพรวณ.

เมื่อเราได้แง่คิดจากพระพุทธรูปคำสอน ในส่วนที่
 เกี่ยวกับพระวินัยเช่นนี้ ก็หวังว่าบางทีการที่กุตบตร
 เข้ามาบวชบิณฑิมาหนึ่ง ๆ แม้จะใช้เวลาอันสั้นเพียง ๓ เดือน
 ก็น่าจะไม่วิเคราะห์ความหมาย เพราะว่าถ้าเราคิดทบทวนดูว่า
 ถ้าชีวิตของเราจะยืนอยู่สัก ๖๐ หรือ ๗๐ ปี แต่ ๓ เดือน
 ที่เราได้ข้อคิดหามาได้เรียนศึกษา ได้ช่วยชุบชีวิต
 ของเราให้กลายเป็นคนมีหลักของใจ เป็นคนรู้จัก
 บัณฑิตความดี โกรธ หดงขนาดรุนแรง รู้จักมี
 ความอดทน มีสัมมาทิฐิ มีหัวใจเป็นลูกผู้ชายบริบูรณ์
 อย่างนี้ ก็รู้สึกว่าการ ๓ เดือนนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับ ๖๐
 หรือ ๗๐ ปีนั้น ช่างเป็น ๓ เดือนที่มากเสียเหลือเกิน
 แล้วในด้านธรรมะเป็นเรื่องกว้างขวางพิสดารมาก ซึ่ง
 ไม่สามารถจะพูดกันใช้เวลาเล็กน้อยให้ถึงจนทุกแห่งทุก
 มุมได้ เท่าที่ท่านได้จัดธรรมะมารวบรวมไว้ในหนังสือ
 นวโกวาท ก็รู้สึกว่าการ ๓ เดือนนี้มากพอสมควร แต่ถ้าเรา
 จะถอยมาพิจารณาหาแง่คิดจากเรื่องธรรมะดูบ้างบางที

เราจะรู้ดีที่ว่า พระพุทธเจ้าได้ช่วยก่อกอบเกื้อหนุนดีด้วย
ใจคอของเราทุกแง่ทุกมุมจริง ๆ.

แง่คิดในทางธรรม

พระพุทธศาสดานานี้ ถ้าจะพูดถึงในด้านที่มหัศจรรย์
ธรรมอันกว้างขวางครอบคลุมศาสดาอื่น ๆ แล้ว เรา
จะรู้ดีที่ว่า ธรรมดาเราไม่รู้จักศาสดานานเลย แต่ที่
พยายามศึกษาเปรียบเทียบทุก ๆ ศาสดา คือธรรมดา
เสียก่อนว่า เราไม่ได้นับถือศาสดานานมาก่อน และหา
ตำราทางศาสดาทุก ๆ ศาสดามาอ่าน เราจะพบว่า
ศาสดาต่าง ๆ นั้น ส่วนมากประณามหรือด่าคนที่ไม
นับถือ ไม่เชื่อคำสอนของศาสดาจารย์เจ้าตนนั้น ๆ
ไว้อย่างแรง บางศาสดาถึงกับสาปแช่งให้ตกนรก แต่
พระพุทธศาสดาตรงกันข้าม กลับสอนให้เราพิจารณา
ก่อนที่จะเชื่อลงไป ให้พิจารณาแม้กระทั่งคำสอนของ
พระพุทธเจ้าเอง ไม่ให้ด่วนเชื่ออะไรอย่างง่าย ๆ อย่าง
มกายนักทำให้เห็นว่าศาสดานานทำไมถึงมีใจกว้างขวาง

คงจะมีอะไรอยู่บ้างเป็นแน่ แต่เมื่อพิจารณาต่อไปอีก
ก็จะพบว่า พระพุทธเจ้าเคยมีพระดำรัสเกี่ยวกับเรื่อง
ฉันทิศาณว่า ใครก็ตาม ศาสตร์เจ้าตักทขิไหนก็ตาม
ถ้าพูดถูกแล้วพระองค์รับรอง คือว่าไม่ใช่ขณกัศา
ศาณอื่น แต่กลับถือความถูกต้องความผิดเป็นประมาณ
ศาณอื่นอาจจะมึอะไรบ้าง ส่วนที่ตนเราก็คงรับรอง
เพราะฉะนั้น ในที่บางแห่งพระองค์จึงตรัสว่า คำพูด
ของอาจารย์ก็เจ้าตักทขิของตนตรงกับเราก็มิ ที่ไม่ตรงกม
นี้แสดงว่าไม่ใช่พระองค์ผู้กล่าว พระพุทธศาณ
เท่านั้นถูก แต่ถือว่าใครก็ตาม ถ้าตั้งข้อเป็นไปเพื่อ
กำจัดความโลภ ความโกรธ ความหลงแล้ว ก็นับว่า
ใช้ได้ และยังได้วางหลักตัดสินพระธรรมวินัยไว้เป็น
กลาง ๆ นี้เราก็จะพบความเป็นผู้นำใจกว้างขวางใน
พระพุทธศาณาจำเดิมแต่เบองแรกเช่นนี้ คราวนั้นเมื่อ
พระพุทธศาณาถือความถูกต้องความผิดเป็นใหญ่ ก็จะเห็น
ได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงมุ่งให้คนประพฤติถูกเป็นเกณฑ์

บางเรื่องคนโบราณสอนกันมาอย่างหนึ่ง แต่พระองค์
กตัญญูไว้ไปเสียอีกอย่างหนึ่ง.

ทางสายกลาง

เช่นในเรื่องที่ ๖ เขาสอนกันว่าคนเราให้หันหน้า
ไปทางทิศไหนแต่ก็ไหว หันหน้าไปทางทิศไหนแต่ก็ไหว
คือไหวที่แท้จริง ๆ แต่พระพุทธเจ้ากตัญญูสอนเสียอีกทาง
หนึ่งว่า ไม่ใช่ให้ไหวที่แท้จริง ๆ แต่ให้ทำให้ถูกต้องในการ
ที่จะปฏิบัติตนต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น มารดาบิดา ครู
อาจารย์ ดมณพราหมณ์ มิตรสหาย เป็นต้น อย่าง
นี้เป็นการให้แง่คิดที่หนักแน่น เป็นการปฏิบัติความ
เชื่อถือขณะนั้นที่ไม่ค่อยมีเหตุผลของคนครองนั้น ให้มาทำ
การต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ยังชน จนกระทั่งนกปราชญ์
ที่ได้อาศัยพระพุทธศาสดาอย่างละเอียดละออ และโดย
ฉะเพาะเมื่อมาถึงเรื่องที่ ๖ ก็ยอมรับกันว่าพระพุทธ-
ศาสดานี้แหละ จะเป็นเครื่องระงับความโกลาหล
อดหม่นมัวระหว่างวิถีต่าง ๆ ในโลกนี้ คือบางวิถีใน

โอดนมความเห็นว่า ควรกำจัดคนทั้งนี้ หรือบางตาก็เห็นตรงกันข้าม แต่พระพุทธศาสนามักสอนว่า ให้ทุก ๆ คนปฏิบัติต่อกัน ไม่ใช่จะไปกำจัดฝ่ายหนึ่ง แล้วก็ไปยกย่องแต่อีกฝ่ายหนึ่ง เช่นเรื่องทศกัณฐ์หรือกรรมกรจะพึงทำงานให้นายจ้างอย่างไร ก็สอนไว้ว่าให้ทำดีเท่าที่จะทำได้ แล้วในทางที่ตรงกันข้ามก็สอนผู้ที่คือนาย หรือผู้จ้างให้รู้จักให้อบรมงานให้ทำแต่พอสมควรไม่ใช่ให้ทำงานเกินไป แล้วก็ให้พักผ่อนในสมัยอันสมควร ตลอดจนให้แจกรางวัลหรือของมีค่าให้บริโภคนั้นก็เป็นการสอนให้คนเรายกย่องต่อกัน ไม่แปรว่าพระพุทธศาสนามาช่วยอุ้มชูหมดทุกฝ่าย ไม่ปราบฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งลงไปเลย หรือการปฏิบัติระหว่างบุตรกับมารดาบิดา ศิษย์กับอาจารย์ ตลอดจนดำนกับภรรยา ก็มีหลักปฏิบัติต่อกันเป็นอันดี เพราะฉะนั้นนักปราชญ์ชาวตะวันตก พอมาอ่านถึงเรื่องทิศ ๖ นี้ เห็นคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่เป็นไปเพื่อความ

ปฏิบัติชอบต่อคนทุก ๆ คนที่มาเกี่ยวข้อง ไม่มีกีดใคร
ให้ตกต่ำลงไปเลย จึงเห็นว่าพระพุทธศาสนามันแหละ
จะแก้ความโศกนาถอดม่านของชาวโลกได้ เพราะ
พระพุทธศาสนามันสอนทางสายกลาง.

ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ฝรั่งเรียกว่าไทย?

แต่ปัญหาสำคัญที่มันจะทำให้คนทุกคนเกิดความ
ข้องใจสงสัย ก็คือปัญหาเรื่องกรรม ทำดีได้ดีทำชั่ว
ได้ชั่ว บางทีก็สงสัยกันไปจนกระทั่งว่าคนโกงทำไมจึง
ร่ำรวย แล้วคนที่ไม่ทำความดีแต่แย่งชิง ก็ยากจน
หรือคงที่อยู่อย่างนั้น หรือบางทีก็คิดไปว่า แท้จริงเรา
อยู่ต่ำกว่าพระพุทธรูปบูชา นี่ก็ถือว่าเป็นศาสนาที่
ต่ำต้อยในโลกละ แต่ว่าทำไมถึงยากจนอย่างนั้น ฝรั่งเขาไม่
นับถือพระพุทธรูปเลยทำไมเขามั่งมีเป็นเศรษฐีมหา
เศรษฐี ดูเหมือนว่าในทางวัตถุเขาจะมีความสุขมาก
กว่าเรา เลยทำให้เป็นโอกาสแก่พวกมิสซันนารีศาสนา
อื่น ที่พอเข้ามาเผยแผ่ศาสนาแก่เมืองไทยก็ว่า เห็น

ใหม่ละ ท่านมัวนับถือพระพุทธศาสนามานานอยู่ จึงยากจน
 ถิ่นอยู่อย่างนั้น ถ้ามานับถือศาสนาของฉัน ๆ จะแจกยา
 แจกอาหารและแจกเงินแจกทองด้วย นี่ศาสนาฉันช่วย
 ได้จริง ๆ เห็นกันตา แฉกครวญ สัมมัตติว่าปัญหาต่าง ๆ
 เหล่านั้นมาเผชิญหน้าเราบ้างเราจะตอบเขาว่าอย่างไร ?
 เป็นเรื่องที่ต้องระคิดอยู่บ้างเหมือนกัน เพราะฉะนั้นก็จะ
 พูดในประเด็นที่ว่า ทำไมฝรั่งจึงมั่งมี ก็ไม่ใช่เป็นเชิง
 พูดว่าเขายึดพระพุทธศาสนาแต่ฝ่ายเดียว แต่ว่าเรา
 มีเหตุผลที่จะพิจารณาได้ คือถามปัญหาเช่นนี้เกิดขึ้น
 เราตอบได้ทันทีว่า ฝรั่งพวกนั้นเป็นพุทธศาสนิกชนอย่าง
 ไม่รู้ตัว พวกกรวย ๆ นั้นแหละเป็นพุทธศาสนิกชนอย่าง
 ไม่รู้ตัว คืออย่างไร เขาปฏิบัติตามคำสอนของพระ
 พุทธเจ้าในแง่ประโยชน์ปัจจุบัน พระพุทธเจ้าตั้งสอน
 ประโยชน์ปัจจุบันเช่นให้หมั่นขยัน อย่าเกียจคร้านใน
 การแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง ในการตั้งตัว แฉกก็ให้
 รู้จักรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ และให้รู้จักคบเพื่อนที่ดีงาม

ให้รู้จักความเป็นอยู่อย่างเหมาะสม คือไม่ผิดเคืองจน
 เกินไป หรือไม่พินเพื่อยจนเกินไป แต่วิธีบางอย่าง
 เช่นไม่ให้ประกอบอบายมุข เช่นเป็นนักเริงรำ นักเริง
 การพนัน ก็ปรากฏว่ามีชาวตะวันตกดื้อนมากที่เขาว่า
 รวยขึ้นมา เขาก็มีความขยันหมั่นเพียรรู้จักตั้งเนื้อตั้ง
 ตัวในทางที่ถูก ก็เมื่อเขาทำถูกตามคำสั่งของพระ
 พุทธเจ้าแล้ว เขาได้ผลดีโดยไม่รู้ตัวว่า นี่เขาทำตาม
 คำสอนของพระพุทธเจ้า เขาจึงเชื่อว่าเป็นพุทธศาสนิก-
 ชนในบางแง่ คือว่าในแง่ประโยชน์ปัจจุบันเขาทำถูก
 พวกเราบางคนที่เป็นพุทธศาสนิกชนนั้น ถ้ามาเทียบ
 กันดูแล้วจะเห็นว่า เป็นพุทธศาสนิกชนน้อยกว่าเขาเสีย
 อีก เพราะฉะนั้นก็ไม่มีปัญหาอะไรที่เราทำน้อยกว่าเขา
 เราก็ต้องจนกว่าเขา เรื่องประโยชน์ปัจจุบันถ้าใครทำ
 มากก็รวยมาก ถ้าใครปฏิบัติตามน้อยก็ยากจน ฉะนั้น
 ไม่แปลกอะไร แต่ในเรื่องที่สูงขึ้นกว่านั้น คือความ
 เป็นผู้มีใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการรู้จักขอดภัยกัน ให้

อกยกัน รู้จักเมตตากฎาต่อคนตกทุกข์ได้ยาก ก็
 ปรากฏว่าเขาดี อันนี้เป็นหลักคำสอนในพระพุทธ-
 ศาสนา นี่แหละเมื่อเขาทำถูกแค่นี้ เราก็ต้องยอม
 รับว่าส่วนที่ถูกเหตุนั้นใช้ได้ เพราะเหตุนี้เราจึงไม่น่า
 ดั่งด้อย เพราะพระพุทธเจ้าไม่ได้บัญญัติไว้ว่าคนที่ปฏิบัติ-
 ญาตน เคารพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เท่านั้น
 จึงถือว่าเป็นคนทำอะไรถูกทั้งหมด บางคนอาจจะไม่
 รู้จักพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แต่ว่าดำเนินชีวิต
 ในทางที่ถูก ไม่โกงใคร ไม่ประทุษร้ายใคร มีความ
 ซื่อสัตย์สุจริต นึกแปดว่าเขาถูกในแง่หนึ่ง ในความ
 เป็นอยู่อย่างใด ๆ เพราะฉะนั้นในศาสนาพุทธจึงไม่
 ดอนให้ถือว่าคนในศาสนาอื่นเป็นศัตรู นี่ก็เป็นปัญหา
 เรื่องกรรม คือเมื่อเขาทำดีเขาก็ได้ดี ไม่แปดอะไร
 หรือจะกล่าวอย่างหนึ่ง เราก็อาจกล่าวได้ว่า พระ
 พุทธเจ้าทรงตั้งสอนตามหลักความจริง หรือหลัก
 ธรรมชาติ ไม่ได้ประดิษฐ์คำสอนขึ้นตามใจชอบ ใคร

คนจน ต้องกินอดกินอยากเหมือน ๆ กันหมด เดือน
หนึ่งกินไข่ได้ไม่กี่ฟอง ขนมนั่งจี่จากัด นาคาถกต์ของกิน
ประหยัด ที่เรากินกันวันหนึ่งบางที่เขาเก็บไว้กินกันคง
สัปดาห์หรือกว่านั้น. นักเรียนไทยไปถึงเมืองนอกแล้ว
มันคิดถึงเมืองไทย เพราะเรื่งอดอยาก ข้าวของก็แพง
กว่าเมืองเราทั้ง ๆ ที่ทำในประเทศนั้น ๆ เอง. ถ้าจะ
พูดกันในทางนับ้าง เมืองไทยเรา ซึ่งเป็นเมืองพระพุทธ-
ศาสนา ดึกว่าเมืองฝรั่งมาก เรามักจะตายกันเพราะ
กินมากเกินไปมากกว่าตายเพราะอดแบบฝรั่ง. ฉะนั้น
ใครจะดึกว่าก็เชิญตรของตัวเอง.

ข้อที่ขออย่าไว้ในที่นอกตึกหน้อยก็คือ ศาสนาพุทธ
ไม่ว่าสักแต่ว่าสัก ไม่มองการณ์อันสมัยที่แพร่ศาสนา
ออกไปทั่วทุกมุมโลก แม้กระนั้นบุคคลชั้นทรงความรู้
ขนาดศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นักวิทยา-
ศาสตร์ นักกฎหมายก็หันมานับถือพระพุทธศาสนาเพิ่ม
ขึ้นทุกวัน ส่วนอีกฝ่ายหนึ่ง คือผู้ที่หลงพุทธไปหาศาสนา

อัน มักจะเป็นชาวบ้าชาวดอย ที่ทางไกลความเจริญ
 ไม่มีความรู้ว่พระพุทธศาสดาคืออะไร ทั้งศาสดาพุทธ
 หรือกถาอรรถอย่างหนึ่งก็ไม่ได้ทั้ง เพราะทลอโวนัน
 ไม่ใช้ศาสดาพุทธ ไปดูศาสดาอื่น เพราะเห็นแก่เครื่อง
 ดอง มีเงินทองอาหารเครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรคเป็น
 คน.

หนึ่งในเรื่องบางเรื่องที่ว่า กรรมให้ผลเร็วช้ากว่า
 กัน ถ้าจะจับต้นกัน เลยทำให้เรารู้สึกว่าทำดีไม่ได้
 ทำชั่วไม่ได้ช้วน อันนั้นถ้าเรากิดถึงว่า คนเราต้อง
 เกิดตายหตายชาติ ต้องเวียนว่ายตายเกิด ถ้ายารู้สึกว่า
 ปัญหาเรื่องตายเกิดเป็นปัญหาที่หนักเกินไป คือเรายัง
 ไม่ได้วินิจฉัยกันว่า คนเราที่ตายแล้วเกิดจริงหรือไม่
 และมีเหตุผลอย่างไรบ้าง เพราะว่ากรรมวินิจฉัยปัญหา
 ชอน ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่องควรวินิจฉัยเป็นเรื่องน่าสนใจ
 มาก แต่ว่าเราไม่สามารถจะพูดกันในเวลาเพียง ๕ นาที
 ๓๐ นาที เพราะฉะนั้นจะข้ามไปก่อน จะพูดแต่เพียงว่า

เราจะมีตัวอย่างง่าย ๆ อย่างปัจจุบันทันตาเห็นอะไรบางอย่าง
ที่ชั่วทำได้ก็ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่ลำบากกัน เราก็นึกความ
เวียนว่ายตายเกิดตงหลาย ๆ ชาติ มาเพียงเป็นว่าพอ
ต้นวนหนึ่งก็เบนอนตายกันหนหนึ่ง ต้นเขากเกิดกัน
ใหม่อีกหนหนึ่ง.

ตัวอย่างทำดีได้ก็ทำชั่วได้ชั่ว

๑. สมมติว่านาย ก. ไปฆ่าคนมาเมื่อ ๓๖๕ วัน
ก่อนนั้น พอฆ่าเสร็จแล้วก็หนีไปในจังหวัดแห่งหนึ่ง
แถวเด็กที่เดียวในการที่จะฆ่าใครต่อใครอีก มาตงคน
เป็นคนที่อยู่ในศีลธรรม หนีไปวัดรักษาดีเป็นคนที่มี
คุณงามความดีอย่างเหลือเกิน พวกชาวจังหวัดใหม่
ที่นาย ก. ไปอยู่ไม่มีใครรู้ประวัติเดิมมาก่อน เห็น
นาย ก. ก็น่ารักน่าชังเสียแล้ว เพราะเป็นคนอยู่ใน
ศีลในธรรม อยู่มาจนครบ ๓๖๕ วัน ทั้ง ๆ ที่นาย ก.
ไปวัด เคารพบูชาเขาดีบทรบ ก็ไปจับนาย ก. ใน
วัดหาว่าฆ่าคนตาย และปรากฏหลักฐานเพียงพอถึง

กับติดคุกไป หรือว่าถูกประหารชีวิตไป ^๕ทีนั้นคนใน
 จังหวัดนั้นก็จะเกิดมีหลายท่านบอกว่า ^๕นี่คนอยู่ในศีลใน
 ธรรมแท้ๆ ทำไมไปติดคุก ถ้าอย่างนั้นเราก็น่าจะหมด
 ความอดุสาหรในการทำความดีแล้ว ทำความดีแทบแย
^๕ดแต่เห็นหลายคน ^๕นี้มาอยู่ตลอดปี ^๕เป็นคนอยู่ในศีล
 ในธรรม ^๕น่าเคารพนับถือ ^๕ทำไมต้องตายเสียเล่า
 ทำไมต้องติดคุกด้วยเล่า ^๕ไม่ยุติธรรมเลยนี้ ^๕ทั้งนี้แล้วแต่
 ใครจะมีเหตุผลอะไรก็ว่ากันไปต่าง ๆ ^๕ถ้าว่าคิดเทียบ
 กับชาติก็เท่ากับ ^{๓๖๕}ชาติ ^๕ในวันนั้นคือในวันที่ถูกจับ
 นาย ก. ^๕ไม่ได้ทำความผิดอะไรเลย ^๕เป็นคนที่ดีควรให้
 ควรกราบด้วยซ้ำ ^๕แล้วทำไมจึงต้องไปตกระกำ
 ถำบาก ^๕ไม่กลายเป็นอยู่ดีธรรมไปหรือ? ^๕ทำดีไม่ได้
 ดีหรือ?

๒. ตัวอย่างอื่น เราไม่เคยเห็นนาย ข. มาก่อนเคย
 มาเห็นเฝ้าดมตมในวันท ^๕๘ กันยายน ^๕พบกันตั้งแต่เช้า
^๕คราวนั้นดวงมาเวดษนาคบาย ^๕เราเห็นนาย ข. ^๕หยิบ

หนังสือขึ้นมาเล่มหนึ่ง เป็นภาษาที่เราอ่านไม่ออก
 นาย ข. อ่านได้ก็ต้องแคะตัวองไว้อ่านเปิดให้เราฟังด้วย
 ด้วย ทนเราก็ตกปัญหาถามขึ้นว่า วันนี้ไม่เห็นนาย ข.
 เรียนหนังสืออะไรโดย ไม่เห็นหัดอ่านอะไรโดย ดังแต่
 เข้ามาซิ ทำไมนาย ข. เกิดวิเศษอะไรขึ้นมา อ่าน
 หนังสือออก? ไม่ยุติธรรมอีกแล้ว ก็วันนี้ นาย ข. ไม่
 ไปเรียนหนังสือ ทำไมอ่านหนังสือออก?

๓. หรือตัวอย่างอื่นอีก ชาวนา ต้มหมักเป็นนาย ก.
 นาย ข. ใหม่ ชาวนาคนหนึ่งเป็นนาย ก. ทำนาเมื่อ
 ๑๐๐ ปีที่แล้ว ก็เก็บข้าวได้ยั้งไว้ มาบ่นเกลียดจรรยา
 ที่สุด ก็ความชาวอยู่ในยุ้งแล้วไม่ทำนา เทียวเตร
 เต้นการพระนันทมธุราเมรัย ส่วนนาย ข. เพิ่งจะเริ่ม
 ทำนาใหม่แต่เป็นคนขยัน ก็ขึ้นเข้าทำอย่าง
 เห็นเห็นน้อยมาก ทำไปๆ นาย ข. ก็มาปรารภว่า
 เอ! นาย ก. เขาไม่ต้องทำนา เขากดหมักกิน แล้วเขา
 ก็เที่ยวตำมะเตตเตเมาเล่นการพระนันทมธุราเมรัย แต่ทำไมเขา

มกน แต่เราขยันกตบไม่มกน ทั้งบางครั้งจะต้องไป
 ขอยมนาย ก. กนด้วยซ้ำ เราทำอย่างขยันจน
 แข็ง อีกฝ่ายหนึ่งไม่ทำอะไรเลย ทำให้จึงเกิดผดตรง
 กนข้ามเช่น ถ้าเกิดปัญหาอย่างนั้นเราจะคิดค้น
 อย่างไร แต่ว่าเนื่องจากเราเร่ร่อนก่อนหน้านาย ก. แ
 ขยันมาคงแต่บักตาย บินเลิกกนชาวทเหตอนน ถึง
 แม่เกาะเกาะดำมะเดเตเมา แกกก็ไม่อดในบั้น ด่วน
 นาย ข. ไม่มัวช้ามาแต่ก่อนเลย บินแม่ขยันแต่ว่าผด
 ยังไม่ทันเกิด คือช้ายังอยู่ในนา แล้วจะมีช้ากนได้
 อย่างไร ก็ต้องขอยืมเขากนไปก่อน นั้งตั้งว่า เมื่อ
 ผดของการงานนั้นยังไม่ผดดีให้ปรากฏ เราก็อาจจะ
 ดั่งตั้งว่ามันดับذنอดหม่านกน และยังถ้าเรามากคิดถึง
 ว่าคนเราในวันหนึ่ง ๆ เราทำอะไรจุก ๆ จิก ๆ ค้าง
 ชวบางคงหตายอย่างแฉว ทนบหนึ่งก ๓๖๕ วัน ถ้า
 ๑๐ บักเป็น ๓๖๕๐ มากมายดับذنกนอย่างน แล้ว
 เราจะกล่าวถูกหรือว่า อนนเป็นผดของอนน อนนเป็น

ผลของอันนี้ เพราะฉะนั้นบางทีเราก็เคยโทษว่าทำดี
ไม่ได้ ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ดังตัวอย่างที่ยกมาให้ฟังแล้ว.
แต่ความจริงดั่งมีคดีว่าเราเอาเมล็ดพืชต่าง ๆ มาดัก ๑๐๐
อย่างแล้วเอามาปลูก เราหยิบเมล็ดหยิบปลูกอย่างไรก็
ตามเถาะ เมื่อปลูกจนเป็นต้นแล้วก็จะถูกคองตามพืช
เดิมเดิมอ แม้เราจะเข้าใจผิดก็เข้าใจไปแต่พืชไม่มีผิด
ดั่งมีคดีว่าจะปลูกผักกาด แต่ว่าไปเอาเมล็ดผักชีมาปลูก
ก็งอกขึ้นเป็นผักชีนั่นเอง ไม่ดั่งต้น กรรมทุกชนิดไม่มี
ดั่งต้น แม้เราจะเข้าใจว่าดั่งต้นก็เข้าใจไป ในตัวมัน
เองแล้วขอตรงที่สุด.

เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงพอที่จะทำให้เราเห็นได้ว่า เรื่อง
กรรมนทพระพุทธเจ้าสอนไว้ว่าเป็นเรื่องสำคัญเราเป็น
ผู้สร้างตัวเราเองทั้งในทางดีทางชั่ว ไม่ใช่เทวดาที่ไหน
มาสร้าง เราไม่ต้องไปกังวลเรื่องใครจะมาสร้างโลก
หรือมาสร้างให้เราเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่ต้องไปอัน
วอนให้เป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี การกระทำของเรา

หนึ่งเหตุจะเป็นเครื่องตั้งเสริมหรือคั่นรอนเราได้ คือ
 เห็นได้ว่าพระพุทธเจ้าสอนหลักกรรมไว้ไม่ใช่ไว้ความ
 หมาย แต่สอนอย่างมีเหตุผล เพราะฉะนั้นถ้าใครทำ
 ถูกทำเหตุสุดโต่ง ใครผู้นั้นจะนับถือศาสนาไหนก็ตาม
 จะเป็นคนชาติไหนก็ตามย่อมใคร่ผลดี ชนเราเห็น
 ได้ชัดว่า คนมึงมียากจนไม่ไช้มีแต่ชาวไทย ก็มักอยู่
 ทั่วโลก แล้วแต่การกระทำของเขา และยังเป็นปัญหา
 ที่ว่า คนเราเจียนว้ายตายเกิดด้วย ก็ไม่เป็นการแปลก
 ประหลาดอะไร ที่ว่าเมื่อคนเราเกิดมาทำไมบางคนจึง
 เกิดในตระกูลสูง บางคนเกิดในตระกูลต่ำ บางคนมั่งมี
 บางคนยากจน บ้างเฉื่อยหรือ? ถ้าเรายกให้เห็นว่าเป็น
 บ้างเฉื่อยจะถือว่าการผิดหลักอย่างสำคัญทีเดียว
 เพราะว่าในปัจจุบันนี้ทฤษฎีศาสนายอมรับแล้วว่า
 อะไรไม่มีบ้งเฉื่อย ถ้าไม่มีบ้งเฉื่อยจะเป็นอะไร ก็ต้อง
 มีเหตุสุดเหตุชั่วนั้นเองมาปรุงแต่ง เพราะฉะนั้นคนทั่วโลก
 จะมีความเป็นไปอย่างไร เราไม่รู้ลึกแปด แม้จนว่า

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่เกิดแผ่นดินไหวในอัคริวดอร์ (Ecuador)
 อเมริกาใต้ หนังสือพิมพ์ Times ของอังกฤษถ่ายรูป
 มาให้เห็นว่า โบสถ์คริสต์ทำด้วยหินอ่อนหลังหนึ่ง พัง
 ทับเด็กซึ่งกำลังสวมมนต์และฟังปฐกวีสัญญาในนั้น
 ๖๐ คนตายหมด เพราะแผ่นดินไหว ถ้าเราเชื่ออย่าง
 ทั้งปวงแล้วแต่พระเจ้าสร้างและบันดาลแล้ว ทำไมจึง
 บันดาลให้แผ่นดินไหวแยกเหมือนอย่างกรณีเด็กที่
 จงรักภักดีกำลังปฏิบัติชอบต่อพระเจ้าตายหมด นี่จะ
 เกิดข้อขัดแย้งในพระคำสอนนั่นเอง แต่ถ้าวัดตาม
 หลักพระพุทธศาสนาแล้ว สัมมติว่า วัดของพระพุทธ-
 ศาสนาจะถูกถูกระเบิด หรือพระประธาน คือพระพุทธ-
 รูปในโบสถ์จะถูกถูกระเบิด เราก็มารู้สึกแปลก หรือ
 วิตกขุรูปไหนจะตาย เราไม่รู้รู้สึกประหลาดอะไร ไม่เห็น
 ว่าจะมาทำให้เสียเกียรติแห่งพระพุทธศาสนาอย่างไร
 เลย เพราะอะไร เพราะเป็นไปตามกฎกรรมตา และ
 กฎแห่งกรรม สัมมติว่า ใครกำลังสวมมนต์อยู่ในวัด

แล้วถูกถูกระเบิดตาย เราต้องหนีไปเปรียบเทียบ
 นาย ก. ที่กำลังตั้งมั่นอยู่ในวัด แล้วถูกตำรวจจับ
 ไปติดคุก ในตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วข้าง เราหมั่นหัก
 กรรมซึ่งใช้อธิบายได้เป็นอย่างดีจนชื่อว่าทางออกโดยที่
 เราไม่ต้องมาเสียอกเสียใจ หรือมารู้สึกว่าพระพุท
 ธิ์คำสอนอ่อนเหตุผลอะไรเลย หรือว่าในเรื่องวัตถุ
 อย่างวัตถุจะถูกระเบิดก็ไม่แปลกอะไร ก็ตกมาตรงไหน
 มันก็ถูกตรงนั้น ไม่ใช่ของสำคัญอะไร พระพุทธเจ้าไม่
 ได้มาเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญอะไรในเรื่องเกิด ๆ ตาย ๆ
 พระองค์ก็ตรัสไว้แล้วว่า “สิ่งทั้งปวงไม่เที่ยงเป็นทุกข์
 คือทนอยู่ไม่ได้ และไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน” เราจะมาเถียงที่
 ใจใดเท่านั้นหรือเที่ยงถาวรคงทนเป็นตัวเป็นตนนอก
 นั้นถูกระเบิดหมด สิ่งทั้งปวงมีธรรมดา คือไม่เที่ยง
 แล้วทนอยู่ไม่ได้ ไม่พึ่งด้วยถูกระเบิดก็พังด้วยอย่าง
 อื่น หรือพังไปเอง จึงไม่แปลกอะไร ของที่พังได้
 ก็พังไป ซามทแตกได้ก็แตกไป เราถือว่าเนรมิต

อย่างนั้นเราจะเห็นได้ว่า เราไม่โทษพระพุทธศาสดาเลย เพราะพระพุทธศาสดาได้อนุญาตให้เราอยู่แต่อย่างนี้.

พระพุทธศาสดาได้อนุญาตให้เราทำอะไรก็ได้ในพระพุทธศาสนา แต่ตมตมว่าตมเราได้อนุญาตใหม่ว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้สร้างโลก เป็นผู้ช่วยคนทุก ๆ คนที่มาส่งต่ออ้อนวอนได้ ทันทาโบสถ์ของพระพุทธเจ้าถูกถูกระเบิดเข้าเราจะทำอะไร? เราทั้งหมดเต็มใจ แต่พระพุทธเจ้าไม่ได้ได้อนุญาตนั้น กตบถของตมว่าทุก ๆ คนมีหน้าที่ช่วยตัวเอง ไม่ใช่พระพุทธเจ้าจะมาช่วยใครได้ ตมการจะจัดทางไหนก็เลือกปฏิบัติเขา คงแต่อย่างคำจูงอย่างตม พระองค์เป็นแค่เพียงผู้ชี้ทางให้เท่านั้น ปฏิบัติแทนไม่ได้ แต่แม้อะไรจะเลวร้ายจะแตกหักของแตกก็แตกแตก แต่วังตมแลกไว้ด้วยว่า อย่ามานั่งเศร้าโศกเสียใจ เพราะเหตุตมของแตก เพราะการที่เราจะมานั่งเศร้าโศกเสียใจอีก เท่ากับเราจะมาฝืนธรรมชาติ ความทุกข์ในโลกนี้ ถ้าเราตมมาคิด

๒ ๔๗ ๕ ๗
 ก็นึกเป็นเรื่องผจญกรรมตา ถ้าไม่ผจญกรรมตาแล้ว เรา
 ก็ไม่ทุกข์ เช่นฝนจะตกเราก็ดังว่าจะเปียกเรา ก็เป็น
 ๗ ๗
 ทุกข์เป็นร้อน หรือว่าคนตายเราต้องให้จะไม่ให้เขาตาย
 จะให้เขาพ้นชนมา แล้วใครเล่าจะเป็นทุกข์? เราเอง
 ๗
 เป็นทุกข์ ทุกข์เพราะอะไร? เพราะอยาก นี่แหละ
 ๕ ๕ ๕ ๗
 เรื่องอยากคือเรื่องผจญกรรมตาธรรมชาติ.

เมื่อเห็นได้ว่าพระพทธเจ้าท่านสอนไม่ขัดแย้งพระ-
 ๕
 องค์เองเช่นนี้ ดมคิดจากที่แรกเรายังไม่นับถือคำสอนา
 ไทนเดย มาพิจารณาทุก ๆ คำสอนาเทียบเคียงกันดู
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ก็จะฉันทใจขึ้นบางว่า ดมควรจะพิจารณาธรรมะข้ออื่น
 ๕ ๕ ๕ ๕ ๕
 ต่อไปอีก แต่ว่าเรื่องที่พูดมานี้ก็ออกจะยืดยาวพอแล้ว
 ๒ ๕ ๕ ๕ ๕
 เพราะฉะนั้น จึงขอหยุดดังแต่เพียงน.

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

ถนนพหลโยธิน หน้าตัดขาริมทิศใต้ โทร. 23111

นายพนิต สุสำราญ ผู้พิมพ์โฆษณา พ.ศ. ๒๕๐๘